Dodatek do „Biuletynu Kowieńskiego"

BIULETYN BAŁTYCKI
WILBI

Nr. Wilno, dnia 8 czerwca 1933 r. 127.

T r e ś ć n u m e r u:

ŁOTWA.

ESTONJA.

--0--

ŁOTWA: 1. "P e h d e j a B r i h d i" o d z i a ł a l n o ś c i p o l o n i z a t o r s k i e j w Ł o t w i e . "Pehdeja Brihdi" /z 4.VI.1933/: Propagatorowie polskości w Letgalji i okręgu iłłuksztańskim zwolna poczynają podnosić głowy po "ciężkich przeżyciach" w r.1931, gdy to za działalność antypaństwową zlikwidowany został Związek Polaków w Łotwie, zamknięto t-stwo Polskiej Młodzieży Katolickiej i zlikwidowano polskie pismo "Dzwon", polskie szkoły prywatne i kilka polskich szkół samorządowych, w których stwierdzono spolszczanie młodzieży katolickiej. Obecnie jednak ośrodki propagandy polskiej rozpoczynają nanowo działalność pod innemi nazwami, a agitacja polska czczenia "matki - Polski" oraz polonizowanie ludności prowadzone są w sposób jeszcze bardziej planowy i energiczny. Polskie centralne organizacje w Łotwie: Związek Polaków, związek młodzieży, towarzystwo gospodarzy, trupa dramatyczna "Harfa" i związek akademików należą w charakterze członków do warszawskiej centrali wszechpolskiej, wysyłają tam swych delegatów i otrzymują subsydja. Obok zasiłków materjalnych udzielane są Polakom łotewskim ścisłe instrukcje w zakresie działalności politycznej. A więc ośrodek polskiej propagandy na Łotwie leży poza jej granicami. Nic też dziwnego, że budżet pewnego konsulatu w Dyneburgu wynosi ok.5 milj.złotych. W konsulacie tym stale przebywają przywódcy Polaków miejscowych, nauczyciele, księża i inni kierownicy "spraw polskich". Powstaje pytanie, czy z punktu widzenia państwowego podobne objawy są mniej niebezpieczne i niedopuszczalne niż propaganda komunistyczna. Czy nie wszystko jedno skąd jest prowadzona propaganda - z Moskwy czy Warszawy? Podobnie nienormalne objawy nie mogą sprzyjać tak pożądanym przyjaznym stosunkom z łotewskim południowo-wschodnim sąsiadem. We wszystkich niemal gminach Letgalji i pow.iłłuksztańskiego "zgóry" organizowane są jaczejki wyżej wymienionych organizacyj polskich. W szkołach polskich odbywają się ciągłe zebrania. Nauczyciele polscy nie zwracają uwagi na łotewskie M-stwo Oświaty, za przełożonych swych uważają kierowników organizacyj polskich.

Ostatniemi czasy Polacy zabiegają o ponowne uruchomienie zamkniętych szkół polskich, na terenie których w r.1931 wykryta została akcja polonizatorska. Pomimo opinji samorządów, iż szkoły te wcale nie są potrzebne, Polacy dążą do ich wznowienia i utrzymywania na własny, a więc zagraniczny koszt. Byłyby to więc szkoły Państwa Polskiego na terenie Łotwy. Na ręce odpowiednich władz wpłynęły już dwa podania o otwarcie takich szkół: na terenie pow.iłłuksztańskiego i w Dyneburgu. Inicjatorami są ks.Wierzbicki, Tabore i Stryczko. To też dopóki czas, należy zająć się przywróceniem Letgalczykom ich właściwej narodowości.-

2. U s u n i ę c i e s i ę c e n t r u m d e m o k r a t y c z n e g o z k o a l i c j i . Prasa łotewska /z 3.VI.1933/: W czasie ostatniego posiedzenia sejmowej komisji budżetowej w wyniku rozbieżności zdań centrum demokratyczne usunęło się z koalicji. Przywódca partji demokratycznej J.Breikszs usunięcie się motywuje tem, że rząd A.Blodnieksa w polityce swej począł opierać się na mniejszościach narodowych, udzielać mniejszościom subsydjów i nie liczyć się z postulatami centrum demokratycznego.-

3. Projekt wystąpienia związku postępowców z koalicji. "Jaunakas Zinas" /VI.1933/ podaje, iż przywódca związku postępowego M.Skujenieks w rozmowie z przedstawicielem pisma zaznaczył, że wobec obecnej polityki rządu, opierającej się na mniejszościach narodowych, interesa związku postępowego nie mogą być uzgodnione z polityką rządową.

4."Socjaldemokrats" o kryzysie koalicji. "Socjaldemokrats" /z 4.VI.1933/: Z rządowego bloku koalicyjnego wystąpiło centrum demokratyczne, a postępowy związek Skujenieksa zamierza pójść w jego ślady. Oba te stronnictwa za czasów rządów Skujenieksa zapoczątkowały odrodzenie narodowe. W obecnej więc sytuacji rząd Blodnieksa utraci większość narodowo-burżuazyjną. Narodowa koalicja,która w ciągu półtora roku przebywała na wyżynach fantazji narodowej powróciła na swe dawne drogi i połączyła się z mniejszościami narodowemi. Należy stwierdzić, iż całe to odrodzenie narodowe, przy pomocy którego Skujenieks i Breikszs jeździli po głowach społeczeństwa, było raczej chorobliwą fantazją nie zaś życiową koniecznością. Mniejszości narodowe śmieją się z narodowej polityki centrum demokratycznego i Skujenieksa, gdyż faktycznie rządy te nie przyniosły żadnego odrodzenia narodowego. To też obywatele nie powinni się smucić z racji schyłku rządu narodowego. Faktycznie nic się nie zmieniło, gdyż wszystko jedno czy na czele rządu stał Skujenieks, czy stoi Blodnieks, czy będzie stał Ulmanis.-

5. Dokoła spodziewanej dymisji ministra Keninsza. "Siegodnia" Nr.154 /VI.1933/:Dymisja ministra Oświaty Keninsza nastąpi prawdopodobnie wkrótce po Zielonych Świątkach. Minister Keninsz zamierza przed ustąpieniem wywrzeć zemstę na Rosjanach i Żydach. Łotewskie centrum demokratyczne dokłada wszelkich starań, by wywołać kryzys rządowy. Minister Keninsz wydał rozporządzenie, na mocy którego usunął ze stanowiska kierownika wydziału oświaty niemieckiej dyrektora niemieckiego gimnazjum klasycznego W.Wulfiusa oraz dymisjonował szereg kierowników szkół niemieckich w Rydze.-

6. Wystąpienia antyniemieckie socjaldemokratów łotewskich. "Siegodnia" Nr.154 /VI.33/: W związku z ogłoszeniem bojkotu ekonomicznego Niemiec, centrum demokratyczne zapowiedziało, iż natychmiast przystąpi do tego bojkotu.

ESTONJA:1."Sönumed" o stanowisku obecnego rządu. "Sönumed" z 31.V /VI.1933/:Ostatnie przesilenie rządowe, które trwało trzy tygodnie oraz przedostatnie,którego likwidacja zajęła prawie miesiąc dowiodły, że Estonja w ciągu 15-tu lat swej niepodległości zbyt mało się nauczyła od demokracji zachodniej. Powody obalenia rządu stają się szerszym masom wyborców coraz to bardziej niejasne, a koncepcje nowego rządu - nieznane. Gabinety się zmieniają, a programy ich pracy stają się trickami wróżbitów. Najdrastyczniejszym przykładem tego jest gabinet J.Tönissona. Retoryczny manifest J.Tönissona nic nie mówi ludziom praktycznym, którzy żądają przejrzystego przedstawienia sprawy. Tak samo niejasnem jest, co rozumie obecny rząd przez powiedzenie w swej deklaracji:"Trzeba ustalić stosunek kapitału aktywnego do pasywnego". Dotychczas takie teorje słyszało się tylko z ust zwolenników inflacji.

Naczelnik Państwa oświadczył, iż zamierza stworzyć konsyljum rzeczoznawców, w którem będą rozważane plany ministerstwa Gospodarki Narodowej. Prasa tłumaczy to tem, że w ten sposób zamierza on prowadzić rokowania z partjami /z każdej frakcji przystąpi do tego konsyljum 2 rzeczoznawców/.

Poddawszy wreszcie ostrej krytyce "sanacyjne plany" rządu co do banków, pismo wyraża obawę, że zamiast spokoju obywatelskiego wybuchnąć mogą burze i niesnaski wewnętrzne.-

2. "Päewaleht" o nastrojach społeczeństwa estońskiego. "Päewaleht" Nr.150 /VI.1933/:Ludzkość niejednokrotnie ulegała w ciągu swej historji najrozmaitszym przemianom, gdy upadały stare maksymy, ustępując miejsca nowym zasadom. Przemiany te następują nie bez ostrych zmagań, trwających dziesiątki lub setki lat.

Podobny okres przełomowy przeżywa obecnie Estonja. Najbardziej zacięta walka toczy się o zmianę konstytucji - rozstrzygnie się ona

w tych dniach.

Corocznie Estończycy byli ofiarami przesileń rządowych. Jest to dowodem, że dotychczasowe zasady ustrojowe,nie odpowiadając wymaganiom czasu, nie są już aktualne. Jasną jest rzeczą, że stary aparat ustrojowy potrzebuje naprawy, by otworzyć drogę ku nowemu rozwojowi właściwego życia estońskiego narodu. Potrzeba nowego ducha. Oby referendum ludowe było punktem zwrotnym w polityce estońskiej.-

3. Rokowania w sprawie uporządkowania handlu zagranicznego."Päewaleht" Nr.146 /VI.1933/: Estonja prowadzi obecnie rokowania w sprawie handlu zagranicznego na kilku frontach naraz. Głównym punktem tych rokowań jest wymiana towarów.

Najbardziej doniosłą jest sprawa stanowiska Anglji wobec jej wymiany towarów z Estonją. Dotychczas jeszcze nie doszło do urzędowych układów, nastąpiła jedynie wymiana projektów z władzami angielskiemi co do kontyngentów na bekony i masło.

Jeżeli chodzi o masło /główny artykuł eksportowy/,to w znacznej mierze utrudnia rokowania z rządem angielskim Australja, która nie chce się zgodzić z projektem Anglji w kierunku ograniczenia importu. Położenie Estonji w porównaniu z Litwą i Łotwą jest o wiele pomyślniejsze, ponieważ w ciągu bieżącego półrocza poczyniła ona większe zakupy w Anglji, co też ta ostatnia z pewnością weźmie pod uwagę.

Stosunki handlowe z Finlandją wyjaśnione zostaną dopiero po przyjeździe fińskiego ministra Spraw Zagranicznych. Dotychczas nie wiadomo, jaki program Finlandja ~~Finlandja~~ ułożyła. Wiadomem jest tylko to, że Estonja zamierza wywalczyć większe ulgi dla zbytu swego mięsa i kartofli.

Wyników rokowań z Litwą należy oczekiwać po uporządkowaniu taryfy celnej. W wymianie towarów z Litwą przewidziane są znaczne trudności, ponieważ Estonja nie wie, co będzie mogła nabyć wzamian za wywieziony papier, wyroby włókiennicze i t.d. Litwa proponuje Estonji poczynienie zakupów pszenicy. Nie wiadomo jednak, czy będzie to Estonji dogodne, zważywszy, że pszenica litewska jest o wiele droższa niż w całym świecie.-

4. Wyjaśnienia A. Pulleritsa w sprawie estońsko-łotewskiej konferencji statystycznej."Vaba Maa" Nr.127 /VI.1933/:Dyrektor Państwowego Urzędu Statystycznego A.Pullerits, wróciwszy z Rygi udzielił prasie wywiadu w sprawie konferencji statystycznej estońsko-łotewskiej. Do najgłówniejszych uchwał konferencji należą:

1/Uzupełnienie i rewizja powziętych na poprzedniej konferencji uchwał w dziedzinie importu i eksportu;
2/Uzupełnienie listy towarów /hand.zagr./;
3/Miesięczna wymiana materjałów;
4/Uporządkowanie księgowości gospodarzy małorolnych;
5/Uporządkowanie danych z przemysłu i handlu w 1935 r.-